

PAVINO POLJE

Ovaj putopis posvećujemo Vraneškoj dolini, odnosno mjesnoj zajednici Pavino Polje, što je prilika da čujemo legendu o Pavi i Ahmetu, ovovremenu priču kakav je ovo nekad bio kraj, a kakav je sada, predstavimo jedno uzorno domaćinstvo i ići u krajolik Drenovac, bliže planinama.

Priča o ljubavi Pave i turskog Paše najpoznatije je predanje s područja današnje Vraneške doline, što više od tri vijeka odolijeva zaboravu. Uobličena je lakonski, sadržajno, literarno i sa jasno izraženom poentom kako je nastalo ime Pavino Polje. Ono decenijama privlači pažnju brojnih historičara i hroničara, koji su ga često interpretirali na svoj način, dodajući mu ili oduzimajući mu detalje, što je tu priču vremenom učinilo bitno različitom od one koja se pominje u prvim zapisanim verzijama predanja s početka 20-tog vijeka piše, pored ostalog, Veselin Konjević, u knjizi Vraneška legenda. Ovom prilikom legendu u kraćoj verziji saopštava Ljubomir Joksimović, koju je zapisao u „Vraneškoj kolijevci“, rodoslovu bratstva Joksimovića.

-Pavinom Polju dat je naziv po Pavi Joksimović, rodom Konjević, koja je bila udata za Miljana Joksimovića sa Jcovine, prije njegovog odlaska u janjičare, kad je postao Ahmet - paša. Dolaskom Ahmet Paše na ovo podneblje sa vojskom i nakon sastajanja sa Pavom, ona rađa dva sina Hasana i Muša. Legenda govori da je on u Carigradu imao već sina Asana i kćerku Mušu. Od djece koju su zajedno izrodili, od Hasana je begovska porodica u Pavinom Polju Hasanbegović, a od Muša bratstvo Mušovići, koji su bili kapetani nikšićkog grada.

Nešto drugačije predanje, po riječima Veselina Konjevića, opisuje događaj iz prošlosti Vraneša, koji se vezuje za djevojku Pavu, kćerku (jedinicu) vraneškog kneza Nikole Milikića, koja se udala za

islamiziranog mještanina Ahmet-pašu Hasanbegovića. Mladi Hasanbegović se, nakon višegodišnjeg izbivanja iz svog rodnog kraja, vratio u Vraneš i zaljubio u ljepoticu Pavu, koja je pristala da se uda za njega, pod uslovom da ne mijenja vjeru. Takođe, tražila je da sva muška đeca, koju eventualno budu imali u braku, budu islamske vjere, a ženska – hrišćanske, odnosno pravoslavne. Zaljubljeni paša je na to pristao, a Pava mu je u miraz donijela imanje (polje). Pava je, kako se vjeruje, u jednom bremenu rodila tri sina – Muša, Hasana i Dauta, od kojih su nastala tri znamenita muslimanska bratstva – Mušovići, Hasanbegovići i Dautovići. Sinovi su, kazuje predanje, izuzetno voljeli majku, svake neđelje vodili je na konju, sa pozlaćenom opremom, u crkvu, đe su je ispred vrata sačekivali dok obavi crkveni obred. Pava je umrla na drugom porođaju, rađajući žensko dijete, ostavljajući amanet sinovima i mužu “da joj se ime ne zaboravi”. Ubrzo po rođenju, umrlo je i to žensko dijete koje je, shodno njihovom dogovoru, trebalo biti pravoslavne vjere, i sahranjeno pored majke Pave. Paša je, u znak velike ljubavi i poštovanja prema Pavi, te posjede, koje je dobio od Pave u miraz, prozvao – Pavino Polje. Kada je umirao, Ahmet-paša je ostavio amanet da bude sahranjen pored Pave, koja je do kraja života zadržala svoju (pravoslavnu – hrišćansku) vjeru. Dvije nadgrobne kamene ploče (na jednoj u reljefu urezan krst, a na drugoj polumjesec), koje se danas nalaze nedaleko od centra Pavinog Polja, za koje se vjeruje da su upravo Pave i njenog muža, svojevrsan su spomenik toj velikoj ljubavi.

Ljubomir Joksimović nam dalje govori da je od 70-tih do 90-tih godina prošlog vijeka Pavino Polje buknilo na svim poljima – što se tiče razvoja domaćinstva, uslova života, vode, struje i telefona, bio je to veliki i nagli razvoj, koji je obećavao mladim generacijama da ostanu, a danas je, kaže Ljubomir, potpuna pustoš. Planine, ispaše nekadašnje, staništa ovoga naroda su prazna pogotovo zimi. Po selima, u planinama, Stožeru, Ponikvicama i Gorici je ostalo par kuća, staraca. Ljubomir žali što nema ljudstva koje će koristiti blagodeti.

-Obiluje Pavino Polje svime sem mladošću. Bogatstava koje je priroda podarila ovom prostoru, malo gdje ima. Direktor Beogradskog ekonomskog intituta, agronom Lečić obišao je svijet radeći na razvoju poljoprivrede, njegov je bio projekat 40 oglednih domaćinstava u Bijelom Polju. Tvrдио je da ovakav sastav prirodne ljepote nije našao na planeti – četinari, žitarice, voće, povrće, sve živo uspijeva, a sve to nezagađeno hemijom, čista priroda neiskvarena. Danas nema ko to da uživa više. Mi stari još koju godinu i odlazimo s ovoga svijeta, mladi odoše na ulicu, ovo osta prazno, mi starci se pitamo kome osta, ko će raditi, a neko hoće. Ima jedna poslovice narodna đe se kaže – žena i zemlja bez rada ne mogu opstati.

Tadiša Leković je hroničar i učitelj u penziji, poznati zdravičar. Veli da za vrijeme kraljeve Jugoslavije i ranije, ovdje nije bilo mnogo intelektualaca, ali su bili sve bistri, oštromni, planinski ljudi i nadasve, bio je pošten narod. Riječ tih ljudi je bila bedem na koji se moglo osloniti. Energično ustvrđuje da je novo vrijeme iskvarilo narod, ali su ostali osnovni postulati karaktera, poštenja i ljudskosti, tako da nije pesimista da će se to izgubiti, ostaće kao trajna vrijednost u nasljeđu mlađih, što im je ostalo od starijih.

Bjelopoljska mjesna zajednica Pavino Polje zajedno sa Kovrenom, Grabom i Kičavom čini mjesni centar Pavino Polje. Udaljen od Bijelog Polja 35 km, nalazi se od na 800 m.n.v. a prostire se pored rijeke

Ljuboviđe. Stanovništvo se bavi poljoprivedom, pretežno stočarstvom, a manje vočarstvom i ratarstvom. Slobodan Leković, predsjednik MZ navodi da imaju u Pavinom Polju par privrednih subjekata, od kojih ističe manju mljekaru sa 15-tak radnika koja otkupljuje mlijeko kao sirovinu. Nekoliko je manjih preduzeća koja se bave preradom drveta, a velika nada se polaže u početak rada najsavremenije farme i mljekare, koja bi zaposlila oko 150 radnika i otkupila tržišne viškove mlijeka, sijena i žitarica. Matična škola je sa 107 učenika i 4 područna odjeljenja, a iz godine u godinu bilježi sve manje đaka, jer se rađa manje djece, zbog odlaska stanovništva sa ovih prostora. Tu je niz prodavnica i manjih ugostiteljskih objekata. Od velikog značaja za Pavino Polje je izgradnja puta od opštinskog centra do Kovrena, tj. Crkvice, koji je najkraća spona između dvije opštine, Bijelog Polja i Pljevalja, kojim kad se prolazi, možete vidjeti svu izdašnost prirode toga kraja.

U selu Žuber, na 1000 m.n.v., na 3 km od mjesnog centra, posjetili smo porodicu Darka Lekovića koji tu živi sa suprugom i 3 djece. Zaršio je srednju poljoprivrednu školu i bavi se stočarstvom. - Mislio sam da je najbolji život tu, svoj na svome, ali ipak nedostaje pomoć od države da se ne ugasi ovo selo, kao sva okolna. Proizvodimo i prodajemo juneće meso i mlijeko, cijene su niske, a otkupa nema. Apelujemo da nam daju podsticaj i pomognu nam kreditima sa povoljnijim kamatnim stopama, jer ćemo u suprotnom odseliti odavde. Samo treba zasukati rukave, razdvojiti rad od nerada i nastaviti dalje.

Supruga Stanica radi kao veterinar, ustaje u 5 ujutro, vodi djecu u školu, ide po terenu kao veterinar, kući ima stoku od 28 govedi, izuzetno joj je teško, da nikad ne bi preporučila mladima da ostanu na selu. Sa osmijehom konstatuje da je postala u zadnje vrijeme i ona nezadovoljna jer je baš teško. Mile i Milica su blizanci, sa njima je i Matija, imaju 3 km pješke do škole i nije im lako, pogotovo kad je snijeg. U njihovom kraju je oko 20-tak domaćinstava koja se bave poljoprivedom. Ne žele da napuste lijepu Vranešku dolinu i zahvaljuju na posjeti.

Na desetak kilometara od Pavinog Polja dočekuje nas Radovan Radović u mjestu Drenovac, u kojem, ipak, nema drenovine. Planinsko, katunsko mjesto sa nestvarno lijepom prirodom, bogat je kraj sa srnećom divljači, zecom i lisicom. Radovan je lovočuvar i veli da je dosta mladih lovaca koji vole planinu i prirodu, a malo je krivolova. Voli duborez i guslanje od djetinjstva. Druguje sa guslarima u Guslarskom društvu „Petar Perunović“. Napravio je do sad 100-ak gusala, pretežno od javora. Potrebno mu je desetak dana rada za jedne gusle, da se, veli, ne bi zastidio. Radi po narudžbi, a poenta dobrih gusala je da imaju dobar zvuk, te da nijesu teške, a duborez ih uljepšava. U harmoniji šumske tišine, u zelenoj četinarskoj scenografiji prirode, Radovan nam je otpjevao uz gusle „San Vuka Mandušića“ iz „Gorskog vijenca“.